

педагогічні умови, дотримання яких забезпечує підвищення ефективності педагогічного процесу. Серед них: забезпечення навчального процесу власними мультимедійними навчальними засобами; оновлення традиційних та впровадження нових методів навчання музичних дисциплін з використанням мультимедійних навчальних засобів; поєднання репродуктивних і продуктивних методів музичного навчання із залученням засобів мультимедіа за умови забезпечення пріоритету практичної діяльності з використанням МНЗ; надання майбутнім учителям музики необхідного комплексу знань, умінь і навичок роботи мультимедійними програмами і навчальними засобами, забезпечення педагогічного керування цим процесом; уведення до професійної підготовки майбутніх учителів музики елементів дистанційного навчання; відповідне матеріально-технічне й програмове забезпечення навчального процесу.

Вважаємо, що подальші наукові пошуки, пов'язані з оновленням комплексу навчальних засобів з музичних дисциплін на основі широкого використання технологій мультимедіа, доцільно спрямувати на впровадження окремих форм дистанційного навчання у вивченні музично-історичних та інших професійно-орієнтованих курсів професійної підготовки майбутніх учителів музики.

Література

1. Горбунова И. Б. Музыкально-компьютерные технологии: к проблеме моделирования процесса музыкального творчества: Монография / И. Б. Горбунова, С. В. Чибырев. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2012. – 160 с.
2. Новікова Н.В. Формування пізнавального інтересу підлітків на уроках музики засобами мультимедійних технологій: Дис... канд. пед. наук: 13.00.02 – Теорія та методика музичного навчання; НПУ імені М.П. Драгоманова / Н. В. Новікова. – К., 2011. – 267 с.
3. Полозов С. П. Обучающие компьютерные технологии и музыкальное образование / С. П. Полозов. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2002. – 208 с.
4. Гаврилова Л.Г. История музыкального искусства. Русская музыка: от древнейших времен до начала XX века. Мультимедийный учебник для студентов педагогических вузов [Электронный ресурс] /Л.Г. Гаврилова, В.П. Сергиенко. – Славянск: “ПК Мастер”, 2011. – Электрон. текст. дан. (2 GB). – 2 DVD-ROM. – Систем. требования: CPU 2000Mhz; 1024Mb RAM; 3 Gb HDD: MS Windows XP, Vista (32/64), Windows 7 (32/64-bit).
5. Гаврілова Л.Г. Українська духовна музика : навч. посіб. з курсу “Історії української музики” для студентів спеціальності 7.01010201 – Початкова освіта, спеціалізація – Музика / Л. Гаврілова, В. Сипченко, І. Удовенко. – Слов'янськ, 2013. – 196 с. // Електрон. текст. дан. (1,2 GB). – 1 DVD-ROM. – Систем. вимоги: CPU 2000Mhz; 1024Mb RAM; 1,5 Gb HDD: MS Windows XP, Vista (32/64), Windows 7 (32/64-bit) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrspiritmuz.net.ua/index.html>.

УДК 378.011.3-051 : 792.8

Козинко Л. Л.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВ ХОРЕОФОЛЬКЛОРИСТИКИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ

Стаття посвячена рассмотрению теоретических основ использования основ хореофольклористики в процессе профессиональной подготовки будущих учителей хореографии. В результате анализа научной литературы определено исследовательское поле хореофольклористики и ее основную категорию - этнохореографию. Основное внимание статьи уделено анализу хореологической литературы, которую можно разделить на четыре группы, ориентированной на разработку широкого круга, связанных с фольклорным хореографическим искусством вопросов.

Ключевые слова: хореография, танец, хореофольклористика, этнохореография, профессиональная подготовка будущего учителя хореографии.

The article deals with the theoretical foundations folklore bases using in the professional training of future choreography teacher's. The present paper deals with the problem of folk cultural traditions using in modern Ukrainian education. The analysis of scientific folklore literature defined research field and its basic category - etnochoreography. The focus of the article is given to analyzing the choreology literature, which can be divided into four groups, oriented towards the development of a wide range of issues related to folk choreographic art.

Keywords: *choreography, dance, folklore, etnochoreography, professional training of future choreography teacher.*

Сучасні світові тенденції розвитку педагогічної освіти спрямовані на інтенсифікацію та модернізацію навчально-виховного процесу. Глобалізація освітнього простору, поглиблення міжнародних та міжкультурних впливів, з одного боку та підвищення інтересу до етнопедагогічних та етнокультурних традицій, з іншого, розкривають широкі можливості для відродження, збереження та удосконалення традицій українського культурно-освітнього простору. У рамках хореографічної освіти дедалі більшої уваги потребують дисципліни спрямовані на освітлення основних питань етнокультурного надбання українського етносу. Виходячи саме з цих позицій, слід підвищувати інтерес та рівень підготовки майбутніх вчителів хореографії в галузі національних традицій.

На сьогоднішній день широкого висвітлення набули питання професійного становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін загалом та хореографічних зокрема. Так, пріоритетні завдання сучасної мистецької освіти розглядали Г.Андреева, І.Зязюн, М.Лещенко, Л.Масол, О.Олексюк, В.Орлов, О.Рудницька, А.Чебикін, О.Шевнюк тощо. Необхідність аналізу завдань розвитку хореографічної освіти в рамках Болонського процесу досліджується в роботах Т.Бадмаєва, Г.Бурцева, Н.Мусина, В.Нікітіна та ін.

Українська хореологія активно займається вивченням фольклорної танцювальної культури в декількох напрямках. Науковці зосереджені на дослідженні історичних (Г.Боримська, О.Єльохіна, К.Кіндер, Б.Кокуленко, В.Купленник, С.Легка, О.Мерлянова, Т.Павлюк), педагогічних (О.Жиров, С.Забредовський, А.Тараканова, О.Таранцева), культурологічних (П.Білаш, О.Бойко, П.Чуприна, О.Шабаліна, В.Шкоріненко) аспектів становлення та функціонування української фольклорної і народно-сценічної хореографії.

Окрему групу наукових праць становлять роботи методичного спрямування: загальні курси народно-сценічної та української народно-сценічної хореографії (В.Володько, С.Забредовського, С.Зубатов, В.Камін, О.Колосок, В.Купленник, О.Пархоменко та ін.); методичні посібники з питань стилевих особливостей української народно-сценічної хореографії (І.Аксьонова, О.Колосок та ін.); посібники в галузі мистецтва балетмейстера (А.Кривохижа, В.Шевченко та ін.).

Отже, питання становлення, еволюції та функціонування українського фольклорного танцювального мистецтва зазнали глибокого осмислення, разом з тим слід систематично поглиблювати знання студентів в цьому напрямі. Саме тому **мета статті** полягає у висвітленні теоретичних засад використання основ хореофольклористики в процесі фахової підготовки майбутніх вчителів хореографії

Розпочинаючи наш огляд, зазначимо, що хореофольклористика займається проблемами вивчення фольклорного танцювального мистецтва, тобто етнохореографії «[...] вид мистецтва, що зародився на першопочатковому етапі розвитку української хореографії, змістом якої були ознаки природного побутування із збереженням специфічних місцевих рис» [2, с. 15]. Першим в українському науковому просторі термін «етнохореографія» застосував Б. Кокуленко, який зосередився на танцювальних елементах, що супроводжували важливі моменти людського життя, стереотипного способу поведінки та традиційних дій, які відтворювались у певному суспільстві або соціальних групах і були тим джерелом, звідки бере початок українська етнохореографія.

Автор стверджує: «етимологія цього слова складається з “етно” – від грецького *ethnos* – народ, “хорео” – від грецького *chorio* – танець і “графія” – теж від грецького *grapho* – пишу. [...] Отже, дефініція “етнохореографія” є правомірною і лаконічною, вбираючи в себе тлумачення цього фольклорного виду мистецтва:

- автентичний український танець;
- народна хореографія в загальноприйнятому розумінні цього виду мистецтва;
- пластична фіксація національного етносу» [2, с. 16].

На думку Б. Кокуленка, витоки етнохореографії ґрунтуються не тільки на традиційних обрядах та звичаях, а й на величезній інфраструктурі національного буття. Він зазначає: «Етнохореографія – це велика частина фольклорної культури, що сприймається як єдине ціле творчої етнічної діяльності, і до якої входять також українська народна пластика – вишивання, різьбярство, гончарство, писанкарство і т. ін., та образотворче мистецтво, скульптура, архітектура. [...] Інколи вона, використовуючи обряди та звичаї, пов'язана з відгомонам сакральних образів, вірувань та релігії» [2, с. 39].

Етнохореографія зазнавала поступового розвитку: збагачувалась її лексика, урізноманітнювалася структура, збільшувався арсенал різноманітних засобів виразності. Поступово етнохореографія стала сценічним видом мистецтва.

Для розрізнення фольклорного танцю та його сценічного тлумачення автор використовує поняття фольклоризму. У дослідженні «Народні знання. Фольклорне народне мистецтво» читаємо: «Фольклоризм можна визначити як процес адаптації, трансформації та репродукції фольклору в повсякденному житті суспільства, в культурі та мистецтві» [3, с. 150].

Російська дослідниця В. Уральська також вводить етнохореографію до кола питань хореофольклористики. Основними завданнями хореофольклориста є: «[...] виявити найстійкіші риси-ознаки, змалювати типові правила, порядок, звичай традиції, тобто передати особливості образу танцю та його поетики і визначити його найконцентрованіший варіант, який і слід прийняти за “вихідний”, зразковий, та зафіксувати його (даючи в описі варіанти)» [4, с. 9]. Це необхідно як для збереження, так і для вивчення зразка фольклорного танцю. Для хореографа постає дещо інше завдання, оскільки йому необхідно створити новий сценічний твір: «[...] визначити ті найстійкіші риси, які й зберігають цей фольклорний зразок у просторі, не руйнуючи його, а вважаючи їх варіантами» [4, с. 9]. Сума таких варіантів дозволяє визначити фольклорну традицію. Іншими словами, для розвитку сценічного мистецтва принципового значення набуває не сам зразок фольклорного танцю, а фольклорна традиція: «[...] ніяке наслідування зразка не породжує нічого, окрім нездарої копії, тобто призводить до фактичного знищення танцю, оскільки він переноситься в інші, незвичні для нього умови побутування. Але знання його основних рис, властивостей, порядку, розуміння гармонії художнього образу, що створювався багатьма поколіннями талановитих творців, може сприяти народженню нового в умовах сценічного побутування, що містить у собі дійсно справжню традицію» [4, с. 9]. Підсумовуючи, авторка наголошує, що лише автентичний танець можна вважати оригіналом фольклору, а група автентичних танців одного регіону утворює національну традицію. Відповідно сценічний танець інтерпретує загальнонаціональну традицію [4, с. 10].

Танцювальний фольклор, за твердженням Н. Заїкіна, «[...] упродовж довгого часу постає однією з важливих форм збереження та передачі накопиченого соціального досвіду, духовної культури від одного покоління до іншого» [1, с. 4]. З його допомогою передаються норми морально-етнічного порядку, що регулюють відносини між людьми, спостереження закономірностей законів природи, інформація про важливі історичні події, свята, війни тощо. У народній хореографії, як у дзеркалі, відображено різні форми соціального протистояння, оскільки танець відображає не тільки темперамент і душу свого творця, але і його світовідчуття, світосприймання та життєвий устрій.

Коротко розглянувши дослідницьке поле хореофольклористики, зупинимось на аналізі хореологічної літератури, зорієнтованої на розробку широкого кола питань, пов'язаних з фольклорним хореографічним мистецтвом. Наукові дослідження у цій галузі утворюють чотири основні групи.

Першу групу складають розвідки фольклористів та етнографів кінця XIX – початку XX ст. Саме тоді їхня увага вперше була спрямована на український фольклорний танець. Це були дослідження В.Гнатюка, Ф.Колесси, М.Лисенка, А.Терещенка, С.Титаренка, П.Чубинського, В.Шухевича та ін. Так, П.Чубинський – досвідчений етнограф – першим

запропонував власний метод запису танців, який із незначними змінами зберігся до нашого часу. В.Шухевич у своїй праці «Гуцульщина», виданої у Львові 1902 року, першим записав та дав загальну характеристику хореографії та особливостей виконання гуцульських танців. В.Гнатюк у збірці «Гаївки», яка побачила світ 1909 року у Львові, вперше подає записи хороводів західних областей України. Утім, більшість фольклористів та етнографів звертали увагу переважно на мелодії і пісні танців та традиції їхнього застосування в обрядових циклах.

Другою групою є розробки, присвячені проблемам історичного, методологічного, жанрово-видового, лексичного аналізу автентичного хореографічного мистецтва як українських, так і зарубіжних дослідників.

Першу спробу системного запису та аналізу народної хореографії України зробив видатний хореограф, композитор та музичний діяч В.Верховинець. Його збірники «Весняночка» та «Теорія українського народного танцю» відіграли значну роль у розвитку народно-сценічного хореографічного мистецтва України. У другій з названих праць дослідник представив зібраний та осмислений матеріал, дав назви, детально описав техніку виконання рухів українського народного танцю та особливості їхнього комбінування. Автор записав найпопулярніші танці та подав музичний супровід до них.

Визначним здобутком В.Верховинця є розроблена ним методика запису танців, якою й зараз користується більшість хореографів. Також В.Верховинець подає рекомендації щодо збору етнографічного танцювального матеріалу у вигляді 68-ми запитань. Теоретичний доробок дослідника впроваджувався в широкій педагогічній діяльності, у творчості очолюваного ним колективу «Жінхоранс» та при постановці танцювальних сцен у багатьох операх та першому балеті на національну тематику «Пан Каньовський» (друга назва – «Любина Бондарівна») М.Вериківського у постановці В.Литвиненка, прем'єра якого відбулась 19 квітня 1931 року в Харкові.

1939 року Р.Гарасимчуком у Львові польською мовою було видано працю «Гуцульські танці», присвячену хореографічному фольклору західноукраїнських земель. Цього ж року у Львівському університеті Р.Гарасимчук захистив дисертацію «Гуцульські танці» та здобув ступінь доктора філософії. Оскільки радянська наука не визнавала наукових ступенів, здобутих за кордоном, 1957 року Р.Гарасимчук вдруге захищає дисертацію кандидата мистецтвознавства на тему «Розвиток народного хореографічного мистецтва радянського Прикарпаття» у Київській консерваторії. Також 1964 року друком виходить збірка автора «Особливості українського народного танцю Карпатського району». Загалом науковий доробок автора налічує більше 40 позицій.

Результатом багаторічних досліджень науковця є розроблена класифікація народного хореографічного мистецтва Карпатського регіону, в якій Р.Гарасимчук орієнтується на особливості музичного супроводу танців. Цікава вона тим, що ґрунтується на розроблених українськими музикознавцями положеннях про ритміку українських пісень та танців. Автор для своєї розвідки використав напрацювання музикознавців Ф.Колесси та М.Грінченка. Розробки науковця були першими, спрямованими на докладний аналіз народного танцювального мистецтва конкретного регіону України. Зазначимо, що 2008 року у Львові Інститутом народознавства НАН України було видано дослідження Р.Гарасимчука «Народні танці українців Карпат» у двох книгах. Першу з них присвячено гуцульським танцям, другу – бойківським і лемківським.

Визначним здобутком також є науковий доробок А.Гуменюка, узагальнений у працях «Народне хореографічне мистецтво України» та «Українські народні танці». Перша з названих праць є ґрунтовним дослідженням української народної хореографії. Автор дає загальну характеристику зародження та розвитку хореографічного мистецтва, вивчає особливості українських народних танців на основі аналізу текстів пісень, музики та хореографії. А.Гуменюк аналізує особливості використання фольклорного танцю в народних видовищах, творах класиків драматургії та в діяльності різноманітних колективів. Крім того, автор подає докладну систему класифікації української народної хореографії та розглядає регіональні особливості їхнього побутування, що є взірцем для наступних поколінь хореографів та дослідників фольклорного танцю.

У другій праці А.Гуменюк подає: класифікацію та характеристику українських народних танців; теорію українського народного танцю – основні терміни, умовні позначення, позиції та положення рук, ніг, корпусу й голови; загальну характеристику основних рухів українського народного танцю та їхні групи. Також у збірнику подано 140 різноманітних за тематикою та жанрами танців, що репрезентують українське народне хореографічне мистецтво. Окрім названих ґрунтовних праць, дослідник активно популяризував народне хореографічне мистецтво на сторінках періодичних видань.

Першим українським науковцем, що зосередився на проблемах української народно-сценічної хореографії, є К.Василенко. У науковому доробку автора – численні статті, збірники та монографічні дослідження, серед яких найпомітнішими є два: «Лексика українського народно-сценічного танцю» та підручник «Український танець». У першій праці автор розглядає українську хореографічну лексику в її історико-еволюційному, образно-тематичному та структурно-функціональному єднанні. Друге дослідження розкриває еволюційний шлях від фольклорного до народно-сценічного хореографічного мистецтва України. Автор подає свою систему жанрово-видового поділу української народної хореографії та особливості етнографічного районування України відповідно до використовуваної хореографічної лексики. Докладно розглянуто функціональні відмінності фольклорного і народно-сценічного танцю та принципи обробки першого з них. Також К.Василенко зупиняється на морфології руху, лексиці танцю та особливостях її збагачення.

Аналізуючи науковий доробок зарубіжних дослідників, слід зазначити, що однією з найґрунтовніших праць, присвячених аналізу фольклорного танцю є книга видатного хореографа К.Голейзовського «Образи російської народної хореографії». У ній розглядається проблема зародження та первинного розвитку народної хореографії, що поставала в народних ігрищах та хороводах у синкретичній формі, поєднуючи музику, спів, танець та поезію. Крім того, автор описує танцювальні рухи і, аналізуючи особливості російської фольклорної хореографії, подає опис матеріалу в трьох розділах: ігрища, обряди, свята, гуляння; хороводи та ігри; пляски та колінця.

Праця Ю.Чурко «Білоруський хореографічний фольклор» розкриває історико-теоретичний аспект дослідження білоруської народної хореографії у її фольклорних та сценічних формах. Ю.Чурко подає принципи класифікації народної хореографії, описує основні елементи хореографії в календарно-річному циклі, родинних обрядах та святах. Авторка пропонує власну класифікацію білоруської народної хореографії та детально аналізує особливості виконання хороводів, танців та плясок. Крім того, розглядаються теоретичні питання функціонування білоруського фольклору в сучасності на прикладі діяльності колективів різного спрямування та на балетній сцені.

Третю групу досліджень становлять роботи, зорієнтовані на проблемах походження та розвитку первісних форм танцю, особливостей їхнього семантичного наповнення, антропологічної основи хореографічної онтології тощо.

Особливий інтерес становить дослідження Е.Корольової «Ранні форми танцю», оскільки в ньому вперше на радянському просторі було ґрунтовно досліджено проблему походження танцю, що допомагає зрозуміти характерні особливості фольклорних танців. Приступаючи до розгляду цього питання, авторка опрацювала значну кількість зарубіжних досліджень у цій сфері. На основі цього Е.Корольова визначила поняття «танець», розглянула основні теорії походження танцю, дослідила обрядову природу хореографічного мистецтва та докладно проаналізувала семантику жіночих і чоловічих танців у їхній видовій різноманітності та орнаментальних мотивів в обрядових танцях. Авторка розглядала ранні форми танцю в нерозривній єдності з первісними віруваннями та наголошувала на художньому синкретизмі обрядових дій.

Продовженням розробок у цьому напрямі можна вважати книгу В.Баглая «Етнічна хореографія народів світу», що належить до навчальних посібників із дисципліни «етнічна хореографія». Розвідку присвячено системному аналізу традиційної танцювальної культури народів світу та засновано на передових здобутках зарубіжних дослідників у цьому напрямі знань.

До цієї групи також можна віднести значну кількість дисертаційних досліджень, серед яких слід відмітити роботи К.Кіндер, Н.Осінцевої, В.Ромма.

До четвертої групи відносяться дослідження представників української діаспори, що розглядають еволюційні особливості української фольклорної хореографії від зародження до сучасності.

Першим балетмейстером та науковцем, котрий популяризував український танець у США, Канаді та Австралії, був учень В.Верховинця В.Авраменко. Окрім визначних здобутків на балетмейстерській ниві, він мав і певну кількість наукових праць. Найвідомішою на теренах України є книга «Українські національні танки, музика і стрій» у якій викладено відомості про український танець, описано групи рухів, положення тіла, рук. Окрім того, подано запис деяких танців та музичний супровід до них. Також у Німеччині 1946 року вийшла книга О.Степового (О.Воропая) «Український народний танець: етнографічний нарис».

Одним із ґрунтовних досліджень є книга М.Шатульського «Український фольклорний танець» [6], видана в Торонто 1980 року. Автор зупиняється на особливостях історичного розвитку та класифікації українського фольклорного танцю, описує позиції рук, ніг та основні групи рухів, орієнтуючись на науковий доробок В.Верховинця, А.Гуменюка та К.Василенка. Також М.Шатульський аналізує особливості фольклорної хореографії Центрального регіону України та подає приклади трьох танців: «Веснянки», «Козачка» та «Миколи». Особливу увагу автор приділяє українському національному одягу.

Аналіз особливостей історичного становлення української фольклорної хореографії загалом та її регіональних особливостей зокрема зайняв чільне місце в діяльності інших зарубіжних дослідників: Б.Жеребецького, О.Мельничук, А.Нагачевського та ін. Серед них ґрунтовністю проведених досліджень вирізняється доробок А.Нагачевського. Однією з останніх книг А.Нагачевського, виданих на теренах України, є «Побутові танці канадських українців», у якій автор зупиняється на теоретичних питаннях еволюції українського автентичного танцю, особливостях його застосування в календарній обрядовості та в необрядових подіях, а також описує автентичні танці з репертуару В.Авраменка доеміграційного та еміграційного періодів. Цікавим у цьому дослідженні є відмінна від запропонованої А.Гуменюком класифікація танців. А.Нагачевський поділяє їх на: колові танці, танці в ряд, кадрили, танці-тріо, парні танці та танці зі зміною партнерів.

Останнім ґрунтовним монографічним дослідженням А.Нагачевського є книга «Український танець: міжкультурний підхід» [5], видана в Джеферсоні 2011 року. Автор зупиняється на декількох дефініціях, що є ключовими для категорії танцю; детально аналізує етнічні та сільські танці; розглядає історичні та хореографічні зони України, особливості танцювальної імпровізації, національні танцювальні традиції та типові характеристики народного танцю тощо. А.Нагачевський також аналізує особливості сценічного втілення народного танцю у творчості І.Моїсеєва та П.Вірського, характеризує три принципи обробки фольклорного танцю і розглядає використання народного хореографічного мистецтва на балетній сцені періоду другої половини ХХ ст.

Отже, розглянувши теоретичні питання хореофольклористики, можемо наголосити на тому, що включення їх в систему фахової підготовки майбутніх вчителів хореографії значно підвищать рівень загальної освіченості студентів; розширять знання з історії хореографічного мистецтва; нададуть змогу осмислено підходити до підбору фольклорного матеріалу та розуміти особливості його використання в напрямі трансмісії та трансформації при постановці номерів на основі фольклорних зразків.

Література

1. Заикин Н. И. Фольклорный танец как одна из форм народной педагогики / Н. И. Заикин // Танцевальный фольклор: проблемы сохранения: Материалы межвуз. науч.-практ. конф. (октябрь 2000). – Тамбов : Изд-во. ТГУ им. Г. Р.Державина, 2000. – С. 3–5.
2. Кокуленко Б. Г. Там, де Ятрань / Б. Г. Кокуленко / Національна хореографічна спілка України. – Кіровоград, 2006. – 192 с.: іл. – ISBN 966-583-114-3.

3. Народные знания. Фольклорное народное искусство. Вып. 4 / отв. ред. Б. Н. Путилов, Г. Штробах. – М. : Наука, 1991. – 168 с.
4. Уральская В. И. Фольклорная традиция: к вопросу о понятии / В. И. Уральская // Балет. – М., 1993. – № 4. – С. 9–10.
5. Nahachewsky A. Ukrainian Dance: A Cross-Cultural Approach. – Jefferson : McFarland and Company, Inc., Publishers, 2011. – 275 p.
6. Shatulsky M. The Ukrainian Folk Dance. – Toronto, 1980. – 210 p.: ill.

УДК 784(07)

Козій О. М.

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СПІВАЦЬКОГО ГОЛОСУ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

В статье рассматриваются возрастные особенности, мутационные изменения и функциональные характеристики певческого голоса студентов педагогических колледжей.

Ключевые слова: *возрастные особенности, певческий голос, мутационный период, студенты педагогических колледжей.*

The article examines age features, mutational changes, functional characteristics of the singers' voice of students of pedagogical colleges.

Keywords: *age features, the singers' voice, mutation period, students of pedagogical colleges.*

Потреба українського суспільства в генерації учителів нового типу, кваліфікованих, мобільних спеціалістах і конкурентоспроможних фахівцях спрямовує зусилля науковців у галузі педагогіки на створення та удосконалення ефективних методик підготовки студентів педагогічних коледжів до здійснення продуктивної діяльності. Одним із оптимальних напрямів підготовки майбутніх учителів музики є формування їх образно-інтонаційних навичок у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін. У процесі цієї підготовки важливо враховувати вікові фізіологічні особливості розвитку голосового апарату студентів педагогічних коледжів.

З цієї позиції слід враховувати, що до коледжу вступають абітурієнти віком 14 – 16 років і навчаються на протязі чотирьох років. Це підлітковий вік та ранньої юності. У цей вік в організмі людини (підлітковий та юнацький період розвитку 12 –18 років) відбуваються значні анатомо-фізіологічні й нервово-психічні зміни, які впливають на всю його життєдіяльність. У цей період дитина перетворюється на дорослого, внаслідок чого в голосовому апараті відбуваються дуже складні процеси – мутація. *Мутація* (від лат. mutation - зміна) — зміна голосу в період статевого дозрівання.

Зміна голосу пов'язана зі швидким ростом гортані паралельно з активним ростом всього організму. Сама суть мутації полягає в тому, що м'язи гортані розвиваються нерівномірно, порушується пропорційність зростання з голосовими зв'язками, тому у хлопчиків зривається голос, а у дівчаток змінюється тембр, сила і характер голосу, але без різких змін у гортані. Знаючи специфічні особливості формування голосу на протязі всього періоду навчання, головне завдання викладачів полягає в тому, щоб не зашкодити, а навпаки зберегти і максимально розвинути голос студента.

Проблема вокального виховання молодого покоління є предметом дослідження багатьох наук, а саме: педагогіки, фізіології, психології, фоніатрії, логопедії, нейрофізіології, акустики співацького голосу. Тему мутації висвітлювали в своїх роботах Є. Малиніна, Д. Локшина, М. Грачова, О. Маруфенко, Н. Орлова, А. Єгорова, О. Ревенкова, П. Естрова та ін.

Учення про психофізіологічні механізми формування мовних та рухових функцій досліджували: В. Багрунов, Н. Бернштейн, О. Запорожець, К. Злобін, М. Кольцова, А. Леонтьев, І. Павлов [16; 22; 86; 137; 138] та ін. Питанням вивчення сучасних наукових знань із фізіологічних механізмів голосоутворення й розвитку голосової функції дітей